

แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ฐิติวรตา พลเยี่ยม* และปราสาท เนืองเฉลิม

Instructional Guideline to Enhance Democracy for Mathayomsuksa 4 Students

Titiworada Polyiem* and Prasart Nuangchalem

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ถนนนครสวรรค์ ตำบลตลาด อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44000

Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University

Nakhonsawan Road, Ta-Lad, Muang, Mahasarakham 44000

*Corresponding author. E-Mail address: fontiti101@hotmail.com

Received: 24 April 2017; Accepted: 4 July 2017

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของความเป็นประชาธิปไตย 2) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการ 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การสังเคราะห์เอกสาร แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย เครื่องมือ ได้แก่ ตารางวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตารางวิเคราะห์พฤติกรรมความเป็นประชาธิปไตย วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาจำแนกตามประเด็นที่กำหนด และระยะที่ 2 การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูที่สอนเกี่ยวกับประชาธิปไตย จำนวน 2 ท่าน โดยใช้เกณฑ์ในการเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์การสอนเกี่ยวกับประชาธิปไตยและเป็นผู้ที่รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียนเพื่อทำการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย โดยการเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วม (2) การเคารพซึ่งกันและกัน (3) ความรับผิดชอบ และ (4) การตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา และการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยต้องยึดถือหลักการรู้จักใช้เหตุผลหลักความสมัครใจ มีน้ำใจนักกีฬา ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อตกลง และทุกคนมีความเท่าเทียมกัน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้จากสถานการณ์จริง ครูและนักเรียนต้องร่วมมือกันคิด และร่วมมือกันทำ ทุกกิจกรรมที่จัดขึ้นเน้นการมีส่วนร่วมในการคิดและการทำงาน ร่วมกันคิดไปในแนวทางที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนเสมอ ไม่ส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันว่าใครเก่งกว่าใคร

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการเรียนการสอน ประชาธิปไตยในโรงเรียน ความเป็นประชาธิปไตย

Abstract

This research aimed to study 1) the components of democracy, and 2) instructional guidelines of teaching democracy of Mathayomsuksa 4 students. There were two phases of the study. First, the researcher analyzed the related documents: books, articles, and researches. Research instruments were table of review literature, theory, relate articles and researches and table of democratic behavior analysis. The data was analyzed by content analysis. The results were classified by the studied items. Second, the fieldwork was applied for authentic study. Target group was 2 experienced teachers who taught about democracy and were responsible for school Democracy Project by purposive sampling. The researcher interviewed them for the data about enhancing democracy activity.

The results showed that 1) there are 4 components of instructional guideline to enhance democracy; participation, respect, responsibility, and deciding to alternative solutions, 2) The instructional guideline to enhance democracy should follow principles of reasoning, willingness, sportsmanship, rules and agreements, and equality. The teaching and learning activities should emphasize on practicing. Students learn from real-life situation. The learning activities enhance the collaborating and participating between teachers and students. The activities should enhance the social benefits and should not promote the competition among students.

Keywords: Guidelines for Teaching, Learning Democracy, Democracy

บทนำ

ประชาธิปไตยเป็นแนวคิดการบริหารและดูแลประชาชนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างอิสระภายใต้กติกาอยู่ร่วมกันในสังคมที่ทุกคนมีส่วนร่วม (Election Commission of Thailand and Office of the Basic Education Commission, 2012) แนวคิดประชาธิปไตยจะเป็นจริงได้ ประชาชนต้องมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย รู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพ ยอมรับในความแตกต่าง และตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น นำเหตุผลมาใช้ในการแก้ปัญหาและความขัดแย้ง (Haruthaithanasan, 2014)

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีทัศนคติ ค่านิยม พฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตย พร้อมทั้งจะมีส่วนร่วมในการบริหารดูแลประเทศและพัฒนาให้มีความยั่งยืนผาสุกต่อไป (Madiloggowit, Cowint, Auntiwarothai and Prededilog, 2007) การสร้างสังคมประชาธิปไตย โรงเรียนเป็นแหล่งบ่มเพาะประชาธิปไตย เพื่อให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ที่จะเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคมมนุษย์ให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นธรรม การศึกษาจึงไม่ควรทอดทิ้งประชาธิปไตย ประชาธิปไตยเป็นระบอบที่ประกันว่า มนุษย์จะอยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียม เสมอภาค และเป็นธรรม เคารพในความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสมาชิกทั้งหมดในสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ ร่วมกันปฏิรูปสังคม หรือการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นโดยการช่วยกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม การจัดระเบียบของสังคม การอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ได้ยึดหลักสำคัญของปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) เป็นสิ่งที่ช่วยกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษา ซึ่งปรัชญานี้ให้ความสำคัญกับสังคม และเชื่อว่าโรงเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สร้างให้ผู้เรียนเป็นคนดีนำไปสู่การปรับสังคม ที่เหมาะสม รวมทั้งการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตย และการแก้ปัญหาในบริบทของสังคม (Chantarachit, 2015) ซึ่งปรัชญานี้มุ่งผลิตเด็กที่มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติมากกว่าวิชาการ ผู้เรียน คือ ผู้ที่มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาสังคม เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาสังคม และเน้นให้ผู้เรียนตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสังคมและปฏิรูปสังคมให้ดีขึ้น การจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญานี้ ใช้วิธีการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนต่อกิจกรรมสาธารณะ การเรียนรู้

การบริการ (Service Learning) การเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ สามารถมองเห็นปัญหา และเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย และเรียนรู้จากสถานการณ์จริง เพื่อนำไปปรับใช้ได้จริงในการดำเนินชีวิต และการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม (Khamanee, 2009)

การจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยได้ยึดหลักการที่สำคัญ ของทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanist Theory) ซึ่งเชื่อว่าผู้เรียนสามารถเป็นผู้นำและพึ่งตนเองได้ โดยมีอิสระเลือกและกำหนดด้วยตนเองที่จะกระทำในสิ่งต่าง ๆ ภายใต้กฎระเบียบของสังคมสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคม ซึ่งลักษณะของการจัดการเรียนการสอนตามที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยสอดคล้องแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ลักษณะของการจัดกิจกรรมจะเป็นลักษณะเพื่อชีวิตและสังคม โดยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข บทบาทของผู้สอนจะเป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ตามความต้องการ ให้ผู้เรียนสำรวจค้นพบตัวเอง โดยไม่รู้สีกว่าถูกบังคับ เป็นผู้นำ (Tumthong, 2011) และมุ่งที่จะให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถมีทัศนคติในการปรับปรุงปฏิรูปสังคมให้ดีขึ้น มุ่งผลิตเด็กที่มีความรู้ความสามารถในเชิงปฏิบัติมากกว่าวิชาการ โดยการส่งเสริมการแสดงออกของพฤติกรรมที่มีความเป็นประชาธิปไตย ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน (Parker, 2003; Williams, 2009)

แนวทางการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยสามารถทำได้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทุกกิจกรรมทั้งในและนอกโรงเรียน ครูและนักเรียนต้องร่วมมือกันคิดพิจารณา และร่วมกันกระทำให้สำเร็จตามเป้าหมายอย่างเรียบร้อยรวดเร็ว ครูจะต้องให้นักเรียนฝึกอบรมด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนสามารถเป็นคนพึ่งตนเองได้ การสอนและการจัดกิจกรรมทุกอย่างต้องชี้แนะให้ร่วมกันคิดไปในแนวทางที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนเสมอ ไม่ส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันว่าใครเก่งกว่าใคร แต่ให้วัดคุณค่าผลงานของหมู่คณะมากกว่าผลงานของบุคคล ซึ่งก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่ และการจัดการสอน และกิจกรรมทุกกิจกรรม ต้องเป็นไปในทางที่ก่อให้เกิดความสงบสุขให้นักเรียนให้สร้างสรรค์ผลงาน ด้วยความคิดและความเข้าใจของตนมากกว่าลอกเลียนแบบผลงานของผู้อื่น

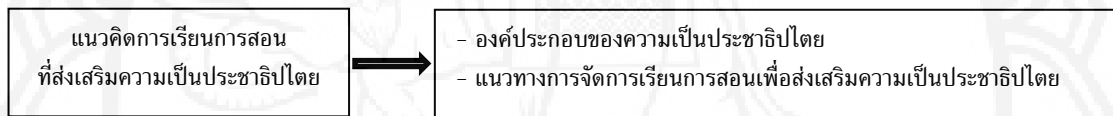
การนำประชาธิปไตยมาใช้ในโรงเรียนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความเป็นประชาธิปไตยรู้จักปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามภาระหน้าที่และมีวิถีชีวิตตามหลักประชาธิปไตย สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข อันมีการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต และเป็นพื้นฐานสำคัญในการนำไปใช้ในสังคมและชุมชน (Phoebangwai, 2007; Nuangchalem, 2014) และเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย เกิดประสิทธิภาพและมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปในทิศทางเดียวกันที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย และองค์ประกอบของความเป็นประชาธิปไตย เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของความเป็นประชาธิปไตยไปในทิศทางเดียวกันอันนำมาซึ่งความสำเร็จในการจัดกิจกรรม การ

เรียนการสอนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งการศึกษาแนวทางการจัดการเรียน การสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย และองค์ประกอบของความเป็นประชาธิปไตยในครั้งนี้สามารถเป็นแนวทางนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตย และรู้จักคิดวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาสังคมไทย เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจมีทัศนคติในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเอง ชุมชน และประเทศชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสังเคราะห์เอกสาร

บทความที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบความเป็นประชาธิปไตย และการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตย และวิธีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย จำนวน 20 บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 เรื่อง หนังสือ จำนวน 5 เรื่อง

เครื่องมือ

1. ตารางวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบความเป็นประชาธิปไตย การพัฒนาความเป็นประชาธิปไตย

2. ตารางวิเคราะห์พฤติกรรมความเป็นประชาธิปไตย และวิธีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. สร้างตารางตามประเด็นที่กำหนด เพื่อวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ

พัฒนาหลักสูตร การพัฒนาความเป็นประชาธิปไตย และวิธีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

2. นำประเด็นที่กำหนดเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของประเด็นที่ต้องใช้ในการเก็บข้อมูลในตาราง จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำ

3. นำตารางเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งแบบประเมินความสอดคล้องไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างประเด็นคำถามกับสิ่งที่ต้องการเก็บข้อมูล

4. ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะในส่วนของประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับการสร้าง หรือส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย จากนั้นนำตารางเก็บรวบรวมข้อมูลที่ปรับปรุงแล้วมาใช้ในการเก็บข้อมูลตามประเด็นที่กำหนด

วิธีการเก็บข้อมูล

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการองค์ประกอบของความเป็นประชาธิปไตย

2. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตย พฤติกรรม

ความเป็นประชาธิปไตย และวิธีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

3. รวบรวมเนื้อหา สังเคราะห์แยกตามประเด็นที่กำหนด

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาจำแนกตามประเด็นที่กำหนด

ระยะที่ 2 ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์

กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูที่สอนเกี่ยวกับประชาธิปไตย โรงเรียนชามแก่นนคร จำนวน 2 ท่าน โดยใช้เกณฑ์ในการเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์การสอนเกี่ยวกับประชาธิปไตย และเป็นผู้ที่รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน เพื่อทำการสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย โดยการเลือกแบบเจาะจง

แหล่งข้อมูล

โรงเรียนชามแก่นนคร ซึ่งเป็นโรงเรียนประชาธิปไตย ตัวอย่างต้นแบบเกณฑ์ในการคัดเลือกแหล่งข้อมูล ได้แก่

1. เป็นโรงเรียนที่เคยได้รับรางวัลโรงเรียนประชาธิปไตย ตัวอย่าง และได้รับรางวัลโรงเรียนที่รักษามาตรฐานโรงเรียนประชาธิปไตยตัวอย่างติดต่อกัน 3 ปี

เครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

2. แบบบันทึกการสังเกตสภาพจริงจากห้องเรียน และการทำกิจกรรมของนักเรียน

3. แบบบันทึกข้อมูลด้านเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตย

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ จากนั้นสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริม ความเป็นประชาธิปไตย แบบบันทึกการสังเกตสภาพจริงจากห้องเรียน และการทำกิจกรรมของนักเรียนและแบบบันทึกข้อมูลด้านเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตย

2. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ในประเด็นของข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ และประเด็นต่าง ๆ ที่ใช้ในการบันทึกข้อมูล

3. สร้างแบบประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามแบบสัมภาษณ์กับประเด็น ที่ต้องใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเกณฑ์ในการพิจารณาคะแนนความสอดคล้อง

4. นำแบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสังเกตสภาพจริง จากห้องเรียน และการทำกิจกรรมแบบประเมินความสอดคล้องไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับสิ่งที่ต้องการเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม

5. นำคะแนนที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าเฉลี่ย คัดเลือกข้อที่อยู่ในเกณฑ์การประเมินระหว่าง 0.50-1.00 ไว้ ซึ่งผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ทุกประเด็นคำถามของเครื่องมือทั้งหมด

6. ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะในส่วนของประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูล

1. สังเกตการณ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ห้องเรียนแบบประชาธิปไตย และการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนชามแก่นนคร ตามวัน เวลา ที่กำหนด

2. สัมภาษณ์ครูที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย และผู้รับผิดชอบโครงการตามประเด็นในแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งศึกษาเอกสารของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกตห้องเรียน การทำกิจกรรมของนักเรียน และข้อมูลที่ได้จากเอกสาร มาแยกตามประเด็นที่กำหนด

2. สรุปความคิดเห็นอื่น ๆ ที่ได้จากการสังเคราะห์ในประเด็นที่ใกล้เคียงกัน

3. รวบรวม และสังเคราะห์ข้อมูลของเอกสารตามหัวข้อที่กำหนดไว้

4. นำข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับสิ่งที่ต้องการเก็บข้อมูลของผู้เชี่ยวชาญ

นำมาคำนวณค่าเฉลี่ย และแปลผลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ประเด็นที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ 1) ความหมายและองค์ประกอบ 2) ความสำคัญ 3) วิธีการส่งเสริม หรือเสริมสร้าง 4) ลักษณะพฤติกรรมความเป็นประชาธิปไตย 5) การวัดความเป็นประชาธิปไตย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินตามขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 การสังเคราะห์เอกสาร

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการ องค์ประกอบของความเป็นประชาธิปไตย
2. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตย พฤติกรรมความเป็นประชาธิปไตย และวิธีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย
3. รวบรวมเนื้อหา สังเคราะห์แยกตามประเด็นที่กำหนด

ระยะที่ 2 ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์

1. สังเกตการณ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ห้องเรียนแบบประชาธิปไตยและการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนขอนแก่นนครตามวัน เวลา ที่กำหนด
2. สัมภาษณ์ครูที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย และผู้รับผิดชอบโครงการตามประเด็นในแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งศึกษาเอกสารของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน

สรุปผลการศึกษา

1. การสังเคราะห์เอกสาร ทำให้ได้องค์ประกอบของความเป็นประชาธิปไตยที่เกี่ยวข้องในด้านการจัดการเรียนการสอน 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1.1 การมีส่วนร่วม (Participation) พฤติกรรมที่แสดงออกโดยการทำงานร่วมกันทำงานตามบทบาท และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ร่วมมือกันทำงานตามแผนงาน ที่กำหนด แบ่งปันแนวคิดและประสานงานกับผู้อื่น

1.2 การเคารพซึ่งกันและกัน (Respect for Individual) พฤติกรรมที่แสดงออกในการเคารพผู้อื่น เคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

1.3 ความรับผิดชอบ (Responsibility) พฤติกรรมที่แสดงออกโดยการมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ทั้งส่วนตนและส่วนรวม รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ

1.4 การตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา (Deciding to Alternative Solutions) พฤติกรรมที่แสดงออกโดยการใช้ความรู้ คิดวิเคราะห์ และใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา ร่วมกันแก้ปัญหาโดยสันติวิธี ตัดสินแก้ปัญหาโดยใช้เสียงข้างมาก เคารพเสียงข้างน้อย

2. การศึกษาโรงเรียนประชาธิปไตยตัวอย่างต้นแบบพบว่า การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยต้องยึดถือหลักการรู้จักใช้เหตุผลใช้หลักความสมัครใจ มีน้ำใจนักกีฬา ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อตกลง และทุกคนมีความเท่าเทียมกัน จัดกิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้จากสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ รู้จักแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมประชาธิปไตยและเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยนั้น ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน พฤติกรรมประชาธิปไตยในสังคมอย่างจริงจัง ได้แก่ การทำงานเป็นกลุ่ม มีส่วนร่วมในกิจกรรมประชาธิปไตย เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ครูและนักเรียนต้องร่วมมือกันคิดและทำ ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ สอดคล้องกับผลการสังเคราะห์เอกสาร และสอดคล้องกับการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ดังข้อความต่อไปนี้

“...ในการทำกิจกรรมไม่ว่าจะในโรงเรียน นอกห้องเรียนควรให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดหาวิธีการทำกิจกรรมด้วยตนเอง รู้จักวางแผนในการทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักที่จะค้นหาข้อมูลด้วยตนเอง รู้จักการทำงานด้วยตนเอง.....” (Teacher K, interviewed, June 26, 2016)

“...การทำกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียนนั้นครูควรปล่อยให้ผู้เรียนคิดเอง หาข้อมูลด้วยตนเอง รู้จักคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกันกับเพื่อนในกลุ่ม....” (Teacher K, interviewed, June 26, 2016)

ทุกกิจกรรมที่จัดขึ้นต้องไม่แยกครูกับนักเรียน การมีส่วนร่วมในการคิด และการทำงานจะช่วยส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ดังข้อความต่อไปนี้

“...ในการทำกิจกรรมทุกครั้งครูต้องมีส่วนร่วมกับผู้เรียนไปพร้อม ๆ กัน ไม่ควรแบ่งแยกกว่านี้คือ หน้าที่หรือส่วนที่ผู้เรียนต้องดำเนินการเอง ในส่วนนี้ คือ ครูดำเนินการครูต้องทำกิจกรรมไปพร้อมกันกับผู้เรียน เรียนรู้ไปพร้อมกันเพื่อไม่เป็นการแบ่งแยกชนชั้น หรือความแตกต่าง...” (Teacher ก, interviewed, June 26, 2016)

การสอนและการจัดกิจกรรมทุกอย่างต้องชี้แนะให้ร่วมกันคิดไปในแนวทางที่เป็นประโยชน์ แก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนเสมอ ไม่ส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันว่าใครเก่งกว่าใคร แต่ให้วัดคุณค่าผลงานของหมู่คณะมากกว่าผลงานของบุคคล ซึ่งก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ดังข้อความต่อไปนี้

“...ผู้สอนควรแนะนำ ชี้แนะแนวทางในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ต้องรู้จักเสียสละ อย่าเห็นแก่ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม รู้จักแบ่งปันผู้อื่น...” (Teacher ข, interviewed, June 27, 2016)

“...เราจะต้องเสียสละ และอย่าอิจฉาผู้อื่นอย่างกลัวคนอื่นได้ดีกว่าเรา ครูเป็นผู้คอยชี้แนะ อบรมสั่งสอนให้รู้จักเสียสละ ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ...” (Teacher ข, interviewed, June 27, 2016)

ครูควรสนับสนุนให้นักเรียนได้พูดมากกว่าครู แต่ต้องเน้นให้พูดแต่ความจริง มีประโยชน์พูดในสิ่งที่พิสูจน์ได้ และทุกคนยอมรับได้ เน้นให้รู้จักการอภิปราย การโต้แย้งอย่างมีเหตุผลแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ดังข้อความต่อไปนี้

“...การทำกิจกรรมต่าง ๆ ครูควรส่งเสริมหรือฝึกให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นของตัวเองอย่างมีเหตุผล ฝึกให้ผู้เรียนพูดหรืออภิปรายในสิ่งที่ถูกต้องเป็นจริง พูดเกี่ยวกับประชาธิปไตย...” (Teacher ก, interviewed, June 27, 2016)

จะเห็นว่าทุกกิจกรรมการเรียนการสอนต้องเน้นกระบวนการคิดร่วมกัน แก้ปัญหาร่วมกัน และรู้จักอดทนรอคอยความสำเร็จร่วมกัน การเรียนการสอนที่ส่งเสริมประชาธิปไตย นอกจากจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจแล้ว ต้องแสดงออกเป็นพฤติกรรมความเป็นประชาธิปไตย

โดยให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วม ในทุกขั้นตอน และกระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบความเป็นประชาธิปไตยมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีส่วนร่วม การเคารพซึ่งกันและกัน ความรับผิดชอบ และการตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา องค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบนี้เป็นพฤติกรรมของผู้เรียนที่บ่งบอกถึงความเป็นประชาธิปไตยตามองค์ประกอบของความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งทั้ง 4 องค์ประกอบนี้ได้มาจากการสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นประชาธิปไตยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นประชาธิปไตยที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นสากล และเป็นองค์ประกอบที่สามารถวัดและมองเห็นเป็นรูปธรรม

ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบนี้มีความแตกต่างจากองค์ประกอบของงานวิจัยที่ผ่านมา เพราะงานวิจัยที่ผ่านมาจะศึกษาพฤติกรรมความเป็นประชาธิปไตยตามวิถีประชาธิปไตยที่ประกอบด้วย สามัคคีธรรม คารวธรรม และปัญญาธรรม (Phoebangwai, 2007) การนำพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนได้รับการกำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะที่สำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อย่างไรก็ตาม ความเป็นประชาธิปไตยในการเรียนการสอนยังได้รับการสอดแทรกและสนับสนุนให้เห็นเป็นรูปธรรมผ่านนโยบายทางการศึกษาที่ว่าค่านิยมหลัก 12 ประการที่ต้องการเน้นให้ผู้เรียนคิดและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเอง ชุมชน และประเทศชาติ ดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย (Thongtummachat, 1990; Khamanee, 1993; Academic and Educational Standards, 2011; Election Commission of Thailand and Office of the Basic Education Commission, 2009; Nuangchalerm, 2014)

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ได้ยึดแนวคิดพื้นฐานปรัชญาการศึกษา ปฎิรูปนิยม ซึ่งมีความแนวคิดสำคัญว่า ผู้เรียนมิได้เรียนเพื่อมุ่งพัฒนาตนเองเพียงอย่างเดียว แต่ต้องเรียนเพื่อนำความรู้ไปพัฒนาสังคมให้สังคมเป็นสังคมประชาธิปไตย

อย่างแท้จริง การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ให้มีความเป็นประชาธิปไตย และนำความรู้ไปพัฒนาสังคม โรงเรียนจึงมีส่วนสำคัญ ในการบ่มเพาะผู้เรียนให้มีความ เป็นประชาธิปไตย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการ ดำเนินชีวิต อยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสงบสุข โดย ยึดองค์ประกอบของความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งองค์ประกอบ ของความเป็นประชาธิปไตย เป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในการ พัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน ดังนี้

1) ด้านการมีส่วนร่วม ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ กับผู้อื่นในการร่วมกิจกรรม มีความอดทนต่อการมีส่วนร่วม และเป็นทักษะที่สำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียน เป็นการเปิดโอกาสสำหรับการเรียนรู้ประชาธิปไตยด้วยการลงมือปฏิบัติ การพัฒนาทักษะในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน และการแสดงออกผ่านกิจกรรมนอกหลักสูตร จะเพิ่มขึ้นเมื่อมีจิตสำนึกประชาธิปไตย (Dahl, 1971; Yesil, 2003; Diamond and Morlino, 2004; Pratrack, 2012; Ozcan, 2016)

2) การเคารพซึ่งกันและกัน การเคารพเป็นสิ่ง จำเป็นต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นแนวทาง ในการปฏิบัติตน ของการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ที่มุ่งเน้นถึงการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย การเคารพเป็นพื้นฐานสำหรับห้องเรียนประชาธิปไตย ผู้เรียน ทุกคนจะต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทั้งทางกาย วาจา และความคิด ทุกคนยอมเคารพในความคิดของผู้อื่น ย่อม แสดงความคิดเห็นออกมาได้โดยไม่ล่วงเกินผู้อื่น ผู้เรียน ต้องมีการเคารพตนเอง เคารพผู้อื่น และเคารพในความ หลากหลาย (Bausri, 1971; Pratrack, 2012; Riley, 2011)

3) ความรับผิดชอบ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียน ตระหนักถึงเรื่องสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม คือ การคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก การอยู่ ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยนั้น สิ่งที่จะขาดไม่ได้อีก ประการหนึ่ง คือ ความรับผิดชอบ การส่งเสริมให้ผู้เรียน มีความรับผิดชอบทำให้ การปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีความเจริญก้าวหน้า ด้วยเหตุนี้ความรับผิดชอบจึงเป็น องค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นประชาธิปไตย (Yesil, 2003; Diamond and Morlino, 2004; Haruthaithanasan, 2014; Riley, 2011; Hegre, 2012; The secretariat of the house of representatives, 2013)

4) การตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา ผู้เรียนมีการใช้ความรู้ คิดวิเคราะห์ การอภิปรายโต้แย้ง ในประเด็นปัญหา มีอิสระในการคิด ตัดสินใจ และใช้เหตุผล ในการแก้ปัญหา ร่วมกันแก้ปัญหาโดยสันติวิธี ตัดสินแก้ ปัญหาโดยใช้เสียงข้างมาก เคารพเสียงข้างน้อย พฤติกรรม เหล่านี้จะเพิ่มขึ้นอย่างมากเมื่อห้องเรียนมีการกระตุ้นและ เปิดโอกาสให้มีการแสดงออกของความคิดอย่างอิสระ มีการแลกเปลี่ยนแนวคิดซึ่งกันและกัน มีการยอมรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น และเป็นทักษะที่สำคัญในการแสดงออก ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Kubow and Kinney, 2000; Pratrack, 2003; Yesil, 2003; Mappiasse, 2006)

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอก โรงเรียนต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระบวนการ มีส่วนร่วม จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้และทำความเข้าใจผู้อื่นได้ดี รวมทั้ง บางกิจกรรมต้องนำพาให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เรียนรู้จากสถานการณ์จริง มีพฤติกรรมหรือวิถีชีวิตแบบ ประชาธิปไตยที่ควรจะเป็นการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ สังคมของตนเอง ร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ครูผู้สอน ต้องให้โอกาสและเวลากับผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วม กับ กิจกรรม (Prachakul and Nuangchalem, 2016) ครูควร ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนพฤติกรรมประชาธิปไตยใน สังคมอย่างจริงจัง เน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง และมี ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และประเทศตามวิถี ประชาธิปไตยส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของความ เป็นประชาธิปไตย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาพฤติกรรม ความเป็นประชาธิปไตย ในขณะที่ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ หรือดำเนินชีวิตนอกห้องเรียนและในโรงเรียน อีกทั้งยัง เป็นการฝึกการปฏิบัติตามกติกา ระเบียบของสังคม ฝึก เป็นผู้มีจิตสาธารณะ ค่านิยม มีพฤติกรรมหรือวิถีชีวิต ประชาธิปไตย พร้อมทั้งจะมีส่วนร่วม ในการบริหารดูแล ประเทศ และพัฒนาสังคมต่อไป (Election Commission of Thailand and Office of the Basic Education Commission, 2009) ครูมีบทบาทหน้าที่ในการเอื้ออำนวย ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Panich, 2012) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีพฤติกรรมหรือวิถีชีวิต ประชาธิปไตย มีเจตคติ ค่านิยม และศรัทธาการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นั้น จำเป็นต้องใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมี ส่วนร่วมที่เหมาะสมกับวัยวุฒิของนักเรียนในรูปแบบที่ หลากหลาย (Academic and Educational Standards, 2011)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูผู้สอนที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นประชาธิปไตยสามารถนำองค์ประกอบความเป็นประชาธิปไตยทั้ง 4 องค์ประกอบไปบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนได้ โดยจัดให้ผู้เรียนได้มีการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน ให้ผู้เรียนรู้จักคิดหาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และหาแนวทางแก้ไขปัญหา โดยการจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เรียนรู้จากสถานการณ์จริง

2. ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยสามารถประยุกต์ใช้ในการจัดทำเป็นหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม จัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้ในรูปของการวิจัยพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมแบบประชาธิปไตย

2. สามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ ได้

References

Academic and Educational Standards. (2011). *Promoting Democratic Movement through Camp Activities*. Bangkok: Agricultural Co-operative Federation of Thailand.

Bausri, S. (1971). *Some Concepts in Education*. Bangkok: Ministry of Education.

Chantarachit, N. (2015). *Effective Learning Management*. Mahasarakham: Printing Stone Scoop.

Dahl, A. (1971). *Polyarchy, Participation and Opposition*. (Doctoral dissertation). University Yale, United States.

Diamond, L., & Morlino, L. (2004). The Quality of Democracy. *An Overview, Journal of Democracy, 15*(4), 20-31.

Election Commission of Thailand and Office of the Basic Education Commission. (2009). *A Guide to Democratic Learning Activities for Teachers in Grades 4-6*. Bangkok: Sahai Block & Printing.

Election Commission of Thailand and Office of the Basic Education Commission. (2012). *Record of Democratic Youth* (4th ed.). Bangkok: Sahai Block & Printing.

Haruthaithanasan, T. (2014) Democracy in Educational Contexts. *Journal of Education Prince of Songkla University Pattani Campus, 25*(1), 17-36.

Hegre, H. (2012). Conceptualization and Measurement of Democracy. *Journal of Conflict Resolution, 60*(2), 226-255.

Khamanee, T. (1993). *Helping Democratic Teachers Teach for Children*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Khamanee, T. (2009). *Teaching Science: Knowledge for Efficient Learning Process* (9th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Kubow, K., & Kinney, M. (2000). Democracy in middle school classrooms: Insights from a Democratic Institute in Hungary. *The Social Studies, 91*(6), 78-90. Retrieved from <http://www.od.arc.nrru.ac.th/dro/detail.nsp>

Madiloggowit, J., Cowint, C., Auntiwarothai, P., & Prededilog, F. (2007). *Longlife Education Provision for the Promotion of Democratization* (Research report). Bangkok: Chulalongkorn University. Retrieved from <http://library2.parliament.go.th/ebook/content-er/charoonsri.pdf>

- Mappiasse, S. (2006). Developing and Validating Instruments for Measuring Democratic Climate of the Civic Education Classroom and Student Engagement in North Sulawesi, Indonesia. *International Education Journal*, 7(4), 580-597.
- Nuangchalerm, P. (2014). Self-Efficacy and Civic Engagement in Undergraduate Students: Empirical Results of a Service Learning Program in Thailand. *International Journal for Service Learning in Engineering*, 9(2), 150-156.
- Ozcan, G. (2016, March). Development of Democratic Teacher Behavior Scale (DTBS). *Academic Journal*, 11(6), 23-32.
- Panich, V. (2012). *Learning Path for Students in the 21st Century*. Bangkok: The Foundation Sri-Saritwong.
- Parker, W. C. (2003). *Teaching Democracy: Unity and Diversity in Public Life*. New York: Teachers College Press.
- Phoebangwai, A. (2007). *The Development of Management Model for Developing Self-Realization of Democracy for Pathomsuksa Students in the Lower Northern Area*. (Doctoral dissertation). Naresuan University, Phitsanulok.
- Prachakul, V., & Nuangchalerm, P. (2016). *Model of Teaching* (3rd ed.). Khon Kaen: Klangnanavittaya.
- Pratrick, J. (2003). *The Concept of Citizenship in Education for Democracy*. Indiana: Indiana University.
- Pratrick, K. (2012). Developing an Inclusive Democratic Classroom "in Action" through Cooperative Learning. In N. Mockler. (Ed.), *Australian Association for Research in Education. International Conference, Sydney, 6 December 2012* (pp. 1-12). Australia: Joint AARE APERA.
- Riley, C. (2011). *Democratic Ideals and Practices in Three Public Elementary Classrooms*. (Doctoral dissertation). University of Northern Illinois, United States.
- The Secretariat of the House of Representatives. (2013). *Fundamentals of Democratic Citizenship*. Bangkok: Office of the Secretary of the House of Representatives.
- Thongtummachat, K. (1990). *Politics and Democracy in Thailand*. Bangkok: Bannakit.
- Tumthong, B. (2011). *Curriculum Development* (3rd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Williams, K. C. (2009) *Elementary Classroom Management: A Student-Centered Approach to Leading and Learning*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Yesil, R. (2003). Demokratik Egitim Ortamının İnsan Hakları Temeli. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 54-55.